

Súd: Krajský súd Trnava
Spisová značka: 10Co/417/2015
Identifikačné číslo súdneho spisu: 2214216245
Dátum vydania rozhodnutia: 17. 02. 2016
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Zlatica Javorová
ECLI: ECLI:SK:KSTT:2016:2214216245.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Trnave v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Zlatice Javorovej a sudcov JUDr. Gabriely Briškovej a Mgr. Jozefa Mačejca v právnej veci žalobkyne: Quantum Credit a. s., Bratislava, Ružová dolina 25, IČO: 47 248 980, zastúpenej splnomocnenkyňou: PERSPECTA Legal, s.r.o., Bratislava, Ružová dolina 25, IČO: 36 668 745, proti žalovanému: P. W., nar. X. T. XXXX, bytom T. V. XXX, P., o zaplatenie 1.187,03 eur s príslušenstvom, o odvolaní žalobkyne proti rozsudku Okresného súdu Dunajská Streda z 13. januára 2015 č. k. 9C/479/2014-25 takto

rozhodol:

Odvolací súd rozsudok súdu prvého stupňa v napadnutej zamietajúcej časti veci samej, v časti určenia neplatnosti zmluvnej podmienky a trov konania **p o t v r d z u j e .**

Žalovanému nepriznáva náhradu trov odvolacieho konania.

odôvodnenie:

Napádaným rozsudkom súd prvého stupňa I. uložil povinnosť žalovanému zaplatiť žalobkyni 173,40 eur, úrok z omeškania vo výške 9,50% ročne zo sumy 41,58 eur od 18. augusta 2011 do zaplatenia, úrok z omeškania vo výške 9,50% ročne zo sumy 28,20 eur od 18. septembra 2011 do zaplatenia, úrok z omeškania vo výške 9,50% ročne zo sumy 49,72 eur od 18. októbra 2011 do zaplatenia a úrok z omeškania vo výške 9,25% ročne zo sumy 53,90 eur od 18. novembra 2011 do zaplatenia, II. v zostávajúcej časti žalobu zamietol (o zaplatenie sumy 1.013,63 eur s úrokom z omeškania 9% ročne od 18.12.2011 do zaplatenia), III. určil, že zmluvná podmienka uvedená v zmluve o poskytovaní služby a nájme KZ zo dňa 21.6.2011, ktoré znie: „za porušenie záväzku užívateľa užívať službu MAGIO SAT počas dohodnutej doby viazanosti, a to najmä tým, že vypovie zmluvu o poskytovaní služby MAGIO SAT, požiadava o zmenu programu služby MAGIO SAT na program s nižším mesačným paušálnym poplatkom počas 4-26 mesiacov viazanosti a takýto program mu bude po dohode so ST aktivovaný, alebo svojim konaním, resp. opomenutím spôsobí dôvod pre ktorý je ST oprávnený od zmluvy o poskytovaní služby MAGIO SAT odstúpiť, je ST oprávnený vyúčtovať užívateľovi jedno rázovú zmluvnú pokutu vo výške 199,00 eur. Pri pokutách sa DPH neuplatňuje“, je neplatná z dôvodu neprijateľnosti tejto podmienky a IV. žalovanému nepriznal náhradu trov konania. Rozhodnutie vo veci samej odôvodnil právne ustanovením § 53 ods. 1, § 54 ods. 1, 2, § 544 ods. 1, 2, § 545 ods. 1 až 3, § 545a O. z. (Občianskeho zákonníka č. 40/1964 Zb. v znení neskorších zmien a doplnení) a § 153 ods. 3, 4 O. s. p. (Občianskeho súdneho poriadku č. 99/1963 Zb. v znení neskorších zmien a doplnení). Vecne ho zdôvodnil tak, že predmetom konania bol nárok žalobkyne vyplývajúci zo zmluvy o poskytovaní služby MAGIO SAT z 21. júna 2011, predmetom ktorej bolo poskytnutie služieb káblovej (satelitnej) televízie v programe MAGIO SAT Klasik a elektronické zariadenie, pričom doba viazanosti bola dohodnutá v trvaní 26 mesiacov. Súd prvého stupňa priznal žalobkyni cenu poskytnutých služieb právnym predchodcom žalobkyne (Slovak Telecom, a.s., Bratislava, Karadžičova 10) vo výške 173,40 eur, spolu s úrokmi z omeškania. V zostávajúcej časti nárok žalobkyne o zaplatenie zmluvnej pokuty vo výške 1.057,70 eur (správne 1.013,63 eur) zamietol ako

nedôvodný, z dôvodu vyhodnotenia zmluvnej pokuty ako neprijateľnej zmluvnej podmienky. Dojednanie o zmluvnej pokute umožňuje žalobkyni uplatňovať si zmluvnú pokutu za akékoľvek porušenie povinnosti žalovaným, pričom výška zmluvnej pokuty nezohľadňuje mieru závažnosti ani hodnotu porušovanej povinnosti. Dotknuté zmluvné dojednanie je neprímerané aj vzhľadom na dĺžku trvania zmluvného vzťahu, pretože nerozlišuje či k porušeniu zmluvnej podmienky dôjde bezprostredne po uzavretí zmluvy alebo tesne pred jej skončením, čo možno považovať za značnú nerovnováhu vo vzťahu k spotrebiteľovi. Rozhodnutie o náhrade trov konania odôvodnil poukazom na ustanovenie § 142 ods. 1 O. s. p., podľa ktorého žalovanému (ktorému vznikol nárok na náhradu trov konania ako úspešnému účastníkovi v konaní) náhradu trov konania nepriznal z dôvodu, že mu žiadne trovy nevznikli.

Proti tomuto rozsudku podala včas odvolanie žalobkyňa v zamietajúcej časti veci samej, navrhujúc jeho zmenu vyhovením žalobe v plnom rozsahu. Dôvodila, že súd prvého stupňa dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam a vychádzal z nesprávneho právneho posúdenia veci. Poukázala na dojednanie o zmluvnej pokute, špecifikované v zmluve, ako aj v tarife na poskytovanie služby MAGIO SAT, s lehotou viazanosti 26 mesiacov. K uvedenému programu služieb žalovaný získal do nájmu satelitnú anténu, 3 ks MAGIO SAT box, 3 ks diaľkový ovládač a 3 ks MAGIO kartu s príslušenstvom. Žalovanému vyplývala povinnosť platiť mesačný poplatok za využívanie MAGIO SAT TV služby po dobu viazanosti 26 mesiacov. Súčasťou zmluvy sú aj všeobecné podmienky a tarifa, ktoré tvoria zmluvný celok, pričom zmluvné dokumenty sú verejne prístupné aj v elektronickej podobe na internete. Žalobkyňa namietala neprijateľnosť zmluvnej pokuty. Z judikatúry vyplýva, že samotné uzavretie dohody o zmluvnej pokute ako neprijateľnej podmienky nebolo vyslovené súdmi, ale dôvodom neuznania nároku na jej zaplatenie bolo posúdenie neprijateľnej výšky dohodnutej zmluvnej pokuty. Zákon dohodu o zmluvnej pokute pritom žiadnym spôsobom neobmedzuje, predpokladá len jej podstatné náležitosti, medzi ktoré patrí určenie výšky pokuty (alebo spôsobu jej určenia). Aj keď zákon výslovne nepožaduje vymedzenie konkrétnej povinnosti, ktorá je krytá zmluvnou pokutou, z gramatického výkladu jeho znenia možno usúdiť, že by sa malo jednať o určitú zmluvnú povinnosť, pričom nie je určené, kde a ako má byť táto povinnosť stanovená (kde v zmluve a akým spôsobom). Žalobkyňa zdôraznila, že inštitút zmluvnej pokuty slúži ako zabezpečovací prostriedok v zmluvných vzťahoch, preto jeho dojednanie je oprávnené. Navyše žalovaný pri podpise zmluvy bol oboznámený s možnosťou jeho uplatnenia. Ustanovenie o zmluvnej pokute je dostatočne určité (vzhľadom na výklad ustanovenia § 37 ods. 1 O. z.). Právny predchodca žalobkyne vstupoval do zmluvného vzťahu so žalovaným za predpokladu určitého očakávaného hospodárskeho výsledku. Pokiaľ by to nebolo rešpektované, nastal by stav potlačenia podnikateľskej podstaty, príp. budovania súkromného sektora. Žalovaný si pritom ponechal a nevrátil prevzatú satelitnú anténu, 3x MAGIO SAT box, 3x MAGIO kartu, 3x diaľkový ovládač, ako aj 3x príslušenstvo, ktoré majú svoju hodnotu nie zanedbateľnej sumy. Vyúčtovanie zmluvnej pokuty nie je viazané na výzvu na vrátenie týchto zariadení. K otázke nemožnosti ovplyvnenia zmluvných podmienok žalobkyňa uviedla, že zo strany účastníka stále ostáva iba na jeho slobodnom rozhodnutí, nie je nútený vstúpiť do zmluvného vzťahu (čo by zúžilo priestor pre posúdenie právneho úkonu ako absolútne neplatného z dôvodu absencie slobodnej vôle). Žalovaný si slobodne bez nátlaku vybral poskytovateľa služieb a sám si vybral aj okruh týchto služieb. Hoci dodávateľ v daných vzťahoch vystupuje s lepším a profesionálnejším informačným základom, potenciálny účastník má právo na relevantné informácie zo strany dodávateľa, na základe ktorých sa rozhodne o vstupe do zmluvného vzťahu. Má pritom možnosť výberu aj iných dodávateľov totožných služieb. Verejnosti je všeobecne známa informácia o tom, akým spôsobom dochádza k uzatváraniu zmlúv ohľadne poskytovaných služieb a aj bežný spotrebiteľ má možnosť ovplyvniť uzatvorenie takejto zmluvy výberom vhodných zmluvných podmienok, aby mu vyhovovali spolu s príslušnými sankciami v prípade neplnenia zmluvných podmienok. Niektorí spotrebiteľia uzatvárajú zmluvy so špekulatívnym zámerom. Chcú využívať služby, ale zmluvu neplniť, nepreberajú poštu, nevyjadria sa, nezúčastnia pojednávania. Paušálny prístup k takýmto subjektom, ako spotrebiteľom v súdnom konaní, by vytvoril priestor pre nepoctivého spotrebiteľa. Dochádza tu k deformácií a rozvracaniu zásady rovnosti strán a súkromnoprávneho princípu zmluvnej autonómie, vzhľadom na množstvo poctivých spotrebiteľov, ktorý si riadne plnia zmluvne dohodnuté povinnosti. Takýchto spotrebiteľov je potrebné chrániť pred nepoctivými.

Žalovaný sa k odvolaniu nevyjadril.

Odvolací súd po zistení, že odvolanie podala včas účastníčka konania proti rozhodnutiu, proti ktorému je prípustné odvolanie (§ 201 a § 204 ods. 1 O. s. p.), preskúmal napadnutý rozsudok v medziach odvolania

žalobkyne a to v jeho zamietajúcej časti veci samej (§ 212 ods. 1 O. s. p.), v spojení so závislým výrokom o určení neplatnosti zmluvnej podmienky a o trovách konania (§ 212 ods. 2 písm. b/ O. s. p.), bez nariadenia pojednávania (§ 214 ods. 2 O. s. p.) a dospel k záveru, že odvolanie nie je dôvodné.

Odvolací sa stotožnil so skutkovými a právnymi závermi súdu prvého stupňa, ktorý vecne správne rozhodol a na zdôraznenie správnosti napádaného rozhodnutia a vzhľadom na potrebu vysporiadať sa s tvrdeniami žalobkyne v odvolaní, odvolací súd dopĺňa ďalšie dôvody.

Súd prvého stupňa správne kvalifikoval právny vzťah založený zmluvou o poskytovaní služby MAGIO SAT, medzi právnou predchodkyňou žalobkyne (Slovak Telecom, a.s., Bratislava) a žalovaným, ako spotrebiteľskú zmluvu, keďže táto spĺňa jej definičné znaky (spotrebiteľskou zmluvou je každá zmluva bez ohľadu na právnu formu, ktorú uzatvára dodávateľ so spotrebiteľom), ako aj definičné znaky jej subjektov a to právnej predchodkyne žalobkyne ako dodávateľa (osoba, ktorá pri uzatváraní a plnení spotrebiteľskej zmluvy koná v rámci predmetu svojej obchodnej alebo inej podnikateľskej činnosti) a žalovaného ako spotrebiteľa (fyzická osoba, ktorá pri uzatváraní a plnení spotrebiteľskej zmluvy nekoná v rámci predmetu svojej obchodnej alebo inej podnikateľskej činnosti).

Úprava spotrebiteľskej zmluvy tvorí právny základ ochrany spotrebiteľa v súkromnoprávných vzťahoch a je základným inštitútom spotrebiteľského práva. Na ochranu spotrebiteľa boli prijaté viaceré osobitné právne normy a za týmto účelom sa viackrát novelizoval O. z.. Na úrovni komunitárneho práva bolo prijatých pomerne veľa smerníc a nariadení, týkajúcich sa problematiky ochrany spotrebiteľa (osobitne je treba dať do pozornosti čl. 6 ods. 1 Smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách chrániaci situáciu znevýhodneného postavenia spotrebiteľa a smerujúci k nahradeniu formálnej rovnováhy, ktorú zmluva nastoľuje medzi právami a povinnosťami zmluvných strán, skutočnou rovnováhou). V zmysle judikatúry Súdneho dvora Európskej únie cieľ čl. 6 uvedenej smernice by sa nedosiahol, ak by spotrebiteľ bol povinný sám vystúpiť proti nekalej povahe týchto podmienok. S ohľadom na nezanedbateľné nebezpečenstvo, že spotrebiteľ o svojich právach nevie alebo má ťažkosti s ich uplatnením, vnútroštátnemu súdu prináleží vyvodiť všetky dôsledky, ktoré z vnútroštátneho práva vyplývajú, s cieľom zabezpečiť, aby spotrebiteľ nebol nekalou zmluvnou podmienkou viazaný (rozsudky Súdneho dvora Európskej únie C-473/00 Cofidis, C-168/05 Mostaza Claro). Súd má povinnosť ex offo (aj bez návrhu) posúdiť nekalú povahu zmluvnej podmienky (teda kvalifikovať ju ako neprijateľnú zmluvnú podmienku), obsiahnutú v zmluve uzavretej medzi poskytovateľom služby a spotrebiteľom (C-40/2008 Asturcom Telecomunicaciones).

Súd prvého stupňa správne dospel k záveru o potrebe vyhodnotenia zmluvnej podmienky obsahujúcej dojednanie o zmluvnej pokuty v predmetnej spotrebiteľskej zmluve za neprijateľnú a preto neplatnú. Súčasne aj bez návrhu správne uviedol vo výroku aj znenie tejto zmluvnej podmienky tak, ako bolo dojednané v spotrebiteľskej zmluve. Súd prvého stupňa realizoval súdny prieskum neprijateľných podmienok na základe listinných dôkazov predložených žalobkyňou, ktorá ohľadom svojich tvrdení o dojednaní zmluvnej pokuty niesla dôkazné bremeno. Z dôvodu, že zmluvnú podmienku týkajúcu sa zmluvnej pokuty mal súd prvého stupňa preukázanú v jedinom listinnom dôkaze a to v zmluve o poskytovaní služby MAGIO SAT z 21. júna 2011, správne ju kvalifikoval ako neprijateľnú zmluvnú podmienku. Pritom nebol žiaden dôvod, aby súd vyhľadával ďalšie listinné dôkazy, preukazujúce zmluvné podmienky týkajúce sa zmluvnej pokuty (napr. vo všeobecných podmienkach alebo v tarife, ktoré žalobkyňa v konaní nepredložila). Súd prvého stupňa sa preto dôvodne obmedzil na jediné zmluvné dojednanie týkajúce sa zmluvnej pokuty. Skutočnosť, že ďalšie súčasti zmluvy (všeobecné podmienky a tarifa) sú prístupné verejnosti v elektronickej podobe na internete, bola bez právneho významu pre súdne konanie, pretože žalobkyňa ako účastníčka konania je povinná označiť dôkazné prostriedky (§ 101 ods. 1, §120 ods. 1 O. s. p.), teda aj listinné dôkazy a pokiaľ nimi disponuje, má aj edičnú povinnosť (predložiť listinné dôkazy), k splneniu ktorej nedošlo.

Ustanovenie § 53 O. z. sa týka podmienok, ktoré zákon označuje za neprijateľné. Ide o podmienky poškodzujúce spotrebiteľa a preto ich používanie zákon sankcionuje absolútnou neplatnosťou (§ 53 ods. 5 O. z.). Vyjadruje snahu, aby dodávateľ v spotrebiteľských zmluvách pristupoval k tvorbe podmienok v súlade s dobrými mravmi. Spotrebiteľ z povahy veci v súčasných podmienkach štandardizácie produktov bežnej spotreby, ako aj zmluvných podmienok má iba fiktívnu možnosť ovplyvniť podstatu zmluvných podmienok, ktoré sú mu zo strany dodávateľa predložené, pritom často vzhľadom na ich rozsiahlosť a použitú právnu terminológiu nemá možnosť, či už ich vôbec prečítať alebo pochopiť ich obsah. Je

potrebné zdôrazniť, že ochrana spotrebiteľa sa týka iba formulárových zmlúv, ktoré dodávateľ vopred pripravil a používa vo viacerých prípadoch, pričom spotrebiteľ spravidla obsah zmluvy nemení.

Zmluva o poskytovaní služby MAGIO SAT (uzavretá právnu predchodkyňou žalobkyne a žalovaným) je typickou štandardnou formulárovou listinou, na ktorú zásadne dopadá súdna kontrola. Zmluvná pokuta (obsiahnutá priamo na prvej strane predmetnej zmluvy) bola vopred zo strany žalobkyne naformulovaná bez možnosti jej zmeny zo strany žalovaného ako spotrebiteľa. Podmienka sa nepovažuje za individuálne dohodnutú, pretože bola navrhnutá vopred dodávateľom a spotrebiteľ preto nebol schopný ovplyvniť jej podstatu. Ochrana spotrebiteľa pred neprijateľnými podmienkami v spotrebiteľských zmluvách vychádza z predpokladu, že spotrebiteľ je z hľadiska informovanosti a z hľadiska vyjednávacej pozície v slabšom postavení a má spravidla na výber buď zmluvu vopred naformulovanú dodávateľom akceptovať so všetkými formulárovými klauzulami alebo ju odmietnuť. Možnosť zmeny štandardných zmluvných podmienok zo strany spotrebiteľa je len iluzórna a je zrejmé, že ide o zmluvnú rovnováhu len formálnu. Faktickú rovnováhu možno tak dosiahnuť len vonkajším zásahom (rozhodnutie Súdneho dvora Európskej únie C-240/98 až C-244/98 *Océano Grupo Editorial a Salvat Editores*).

Spotrebiteľské zmluvy nesmú obsahovať ustanovenia, ktoré spôsobujú značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa (neprijateľné zmluvné podmienky). Preto v danom prípade bolo správne súdom prvého stupňa považované za neprijateľnú zmluvnú podmienku dojednanie o zmluvnej pokute, zaväzujúce spotrebiteľa k jej zaplateniu v prípade porušenia zmluvy počas celej doby viazanosti, ako i v prípade, ak si účastník zmluvy plnil svoju povinnosť odoberať služby poskytované žalobkyňou (riadne platil úhradu) až do doby krátko pred uplynutím doby viazanosti, pričom aj v prípade nezaplatenia poslednej úhrady mal povinnosť zaplatiť zmluvnú pokutu stále v plnej výške. V tomto smere žalobkyňa nerozlišovala medzi prípadmi, kedy spotrebiteľ ukončí zmluvu jeden mesiac pred uplynutím doby viazanosti alebo keď sa tak stane na začiatku doby viazanosti. V oboch prípadoch by bol žalovaný ako spotrebiteľ viazaný rovnakou výškou zmluvnej pokuty, čo je potrebné považovať za neprijateľnú zmluvnú podmienku, spôsobujúcu značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa. Súd prvého stupňa preto správne vyhodnotil absenciu časového aspektu v dojednaní o zmluvnej pokute za narušenie rovnováhy v právach a povinnostiach účastníkov konania ako zmluvných strán, poškodzujúce spotrebiteľa.

Vo viacerých prípadoch bola zmluvná pokuta rovnakého významu už vyhlásená súdmi za neprijateľnú zmluvnú podmienku (napr. rozsudok Okresného súdu Prešov z 13. augusta 2010 č. k. 17C 23/2010-65 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Prešovej z 29. júna 2011 č. k. 2Co/137/2010), pričom článok 7 ods. 1 Smernice Rady 93/13/EHS o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách ukladá členským štátom povinnosť zabrániť súvislému používaniu neprijateľných zmluvných podmienok. Nebolo možné sa preto stotožniť s námietkou žalobkyne v odvolaní, že dôvodom neuznania nároku na vyplatenie zmluvnej pokuty (podľa súdnej praxe) bola len neprijateľnosť výšky zmluvnej pokuty. Ani v danom prípade súd prvého stupňa nevyslovil záver, že samotný fakt uzavretia dohody o zmluvnej pokute predstavuje neprijateľnú podmienku, ale takou ju činí nevyvážený obsah práv a povinností takéhoto zmluvného dojednania.

Súd ako orgán členského štátu Európskej únie pri poskytovaní ochrany pred neprijateľnými zmluvnými podmienkami je povolaný ex officio skúmať, či voči spotrebiteľovi nie je uplatňované plnenie z neprijateľnej zmluvnej podmienky. Zmluvnú pokutu uplatňovanú z absolútne neplatného zmluvného dojednania pritom nemožno ani zmoderovať, pretože tomu bráni jej neplatnosť. Zníženie zmluvnej pokuty sa môže týkať len platne uzavretej zmluvnej podmienky. Súdny dvor Európskej únie judikoval, že sa nepripúšťa modifikácia neprijateľnej zmluvnej podmienky (C-618/10 *Banco Espanol*), čím sa sleduje odradenie dodávateľa od ďalšieho používania nekalej podmienky.

Súd prvého stupňa poukázal aj skutočnosť, že dojednanie o zmluvnej pokute („za porušenie záväzku spotrebiteľa užívať službu MAGIO SAT počas dohodnutej doby viazanosti a to najmä tým“) znevýhodňuje spotrebiteľa, lebo umožňuje žalobkyni uplatňovať si zmluvnú pokutu v podstate za porušenie povinnosti žalovaným užívať službu z akéhokoľvek dôvodu, vrátane legitímneho, čo vyvoláva neurčitý okruh rôznych porušení alebo vzťahov. Výška zmluvnej pokuty tiež nezohľadňuje mieru závažnosti ani hodnotu porušovanej povinnosti.

Zmluvná podmienka sa nepovažuje za individuálne dohodnutú, ak bola navrhnutá vopred a spotrebiteľ preto nebol schopný ovplyvniť podstatu podmienky. Ak dodávateľ vznesie námietku, že štandardná podmienka bola individuálne dohodnutá, musí o tom podať dôkaz. Z celkového hodnotenia predmetnej spotrebiteľskej zmluvy vyplýva, že ide o štandardné formuláre žalobkyne, používané vo viacerých prípadoch, na ktoré spotrebiteľ objektívne nemá dosah. Keďže žalobkyňa neuniesla dôkazné bremeno preukázania opaku (podľa § 53 ods. 3 O. z. ak dodávateľ nepreukáže opak, zmluvné ustanovenia dohodnuté medzi dodávateľom a spotrebiteľom sa nepovažujú za individuálne dojednané), t. j. že zmluvná podmienka nebola navrhnutá vopred a spotrebiteľ bol schopný ovplyvniť podstatu zmluvnej podmienky, zmluvnú podmienku nebolo možné vyhodnotiť ako individuálne dojednanú.

Keďže sa nejedná o individuálne dojednané zmluvné podmienky, platí zákaz vo vzťahu k ustanoveniam, spôsobujúcim značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán. Dôvera spotrebiteľa v poctivé konanie dodávateľa predpokladá, aby v prípade jej narušenia súd nahradil zdanlivú (formálnu) rovnováhu faktickou. Zahŕňa tiež povinnosť súdu ex offio (z tzv. úradnej povinnosti) preskúmať a prihliadať na neprijateľné podmienky v spotrebiteľskej zmluve. Spotrebiteľ sa v porovnaní s dodávateľom nachádza v znevýhodnenom postavení, pokiaľ ide o vyjednávaciu silu, ako aj o úroveň informovanosti, a táto situácia ho vedie k prístúpeniu na podmienky pripravené vopred dodávateľom bez toho, aby mohol vplyvať na ich obsah (rozsudky Súdneho dvora Európskej únie C-240/98 až C 244/98 Oceáno Grupo Editorial a Salvat Editores, C-168/05 Mostaza Claro). Východiskom spotrebiteľskej ochrany je faktické nerovné postavenie vo vzťahu k profesionálnemu dodávateľovi a to s ohľadom na okolnosti, za ktorých dochádza ku kontraktácií, vzhľadom na väčšiu profesionálnu skúsenosť predávajúceho a lepšiu znalosť práva (ktorú skutočnosť žalobkyňa v odvolaní aj potvrdila), ako i dostupnosť právnych služieb, možnosť stanovovať zmluvné podmienky jednostranne cestou formulárových zmlúv. Pre takéto vzťahy je charakteristické, že podnet k zmluvnému rokovaniu pochádza spravidla od dodávateľa, pričom spotrebiteľ nie je na zmluvné dojednania pripravený a pri uzatváraní zmluvy je využívaný moment prekvapenia a neskúsenosť spotrebiteľa. Spoločným znakom právnej úpravy spotrebiteľských zmlúv je preto snaha cestou práva vyrovnať túto faktickú nerovnosť a to formou obmedzenia autonómie vôle. Tá predstavuje elementárnu podmienku fungovania materiálneho právneho štátu, nie je však úplne absolútna a v rámci spotrebiteľských vzťahov je limitovaná princípom ochrany slabšej strany, teda spotrebiteľa, ktorý koná s dôverou v druhou stranu jej prezentovaný skutkový stav (uvedené už odznelo v rozhodnutí Krajského súdu v Žiline sp. zn. 11Co/127/2015).

K tvrdeniam žalobkyne o „možnostiach“ spotrebiteľa slobodne sa rozhodnúť a požiadavke rozumnej miery obozretnosti spotrebiteľa vo vzťahu k vlastným právam, je potrebné uviesť nasledovné. Argument, že spotrebiteľ je slobodný v tom, či zmluvu uzavrie alebo nie (potom, čo sa oboznámi s jej obsahovými náležitosťami) nie je na mieste. Dodávateľia (poskytovatelia služieb) v jednotlivých odboroch podnikania postupujú spravidla (ako zmluvní partneri spotrebiteľov) podobne a preto spotrebiteľ, ktorý by sa rozhodol nepristúpiť na vopred pripravené zmluvné podmienky, by odsúdil sám seba k životu mimo bežnú spoločnosť, bez využívania jednotlivých služieb (bankových, elektronickej komunikácie a pod.). Na uvedené postavenie spotrebiteľa poukazuje konštantná judikatúra Súdneho dvora Európskej únie, ako aj rozhodovacia prax súdov Slovenskej republiky i Českej republiky (osobitne rozsudok Okresného súdu v Chebe z 31. mája 2010 sp. zn. 15C/410/2009).

Zmluvná sloboda spotrebiteľa pri určovaní, ktoré dojednanie nebude uvedené v zmluve a vo všeobecných podmienkach, je len zdanlivá, keďže listiny vo formulárovej podobe pripravuje zmluvný partner spotrebiteľa a s ohľadom na nepomer vo vyjednávacíj sile zmluvného partnera a spotrebiteľa je zjavné, že spotrebiteľ sa len s ťažkosťou môže domôcť zmeny vopred predpripravených zmluvných dojednaní. Vzťah medzi účastníkmi je však vzťahom súkromnoprávnym, pre ktorý je charakteristická rovnosť strán (§ 2 ods. 2 O. z.). Znamená to, že žiadny účastník právneho vzťahu nemôže inému účastníkovi jednostranne uložiť povinnosť alebo zriadiť oprávnenie. Vzťah medzi účastníkmi konania v danom prípade je založený na princípe dôvery spotrebiteľa v poctivé konanie dodávateľa. Žalobkyňa ako osoba podnikajúca na trhu má odbornú prevahu nad spotrebiteľom, ktorému svoje služby poskytuje a preto od nej možno očakávať, že vo vzťahu k nemu sa bude chovať poctivo. Ak nepostupuje týmto spôsobom, spreneverí sa princípu dôvery, resp. princípu právnej istoty druhého účastníka zmluvného vzťahu a takémuto správaniu nemožno poskytnúť právnu ochranu. Podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora Európskej únie vychádza systém ochrany spotrebiteľa zavedený smernicami z myšlienky, že spotrebiteľ sa nachádza v nerovnakom postavení voči dodávateľovi a preto mu je nutné poskytnúť vyššiu mieru ochrany ako slabšej strane (všeobecná zásada spotrebiteľského práva). S poukazom na

uvedené nemožno v danom prípade akceptovať argumentáciu žalobkyne o povinnosti spotrebiteľa konať s rozumnou mierou obozretnosti vo vzťahu k vlastným právam ale naopak usudzovať len na iluzórnú slobodu spotrebiteľa (s možnosťou preukázania opaku, na čo je však opäť povinný dodávateľ a ani v tejto konkrétnej veci nebolo možné mať za to, že by si žalobkyňa v takomto postavení príslušnú povinnosť splnila). Obdobne nebolo možné prihliadať na argumenty žalobkyne týkajúcej sa „slobody“ a „rovnosti“ spotrebiteľa v zmluvných vzťahoch, založených na typových formulárových zmluvách.

Možnosť (spotrebiteľa) výberu iných dodávateľov totožných služieb je treba posudzovať tiež ako zdanlivú, vzhľadom na štandardné využívanie typových formulárových zmlúv u dodávateľov a poskytovateľov služieb. Paušálny poukaz žalobkyne na skupinu tzv. nepoctivých spotrebiteľov bol bez právneho významu k uplatňovanému nároku žalobkyne, pretože ak konaním spotrebiteľa došlo k porušeniu práv dodávateľa, prislúcha mu právo domáhať sa svojich práv voči nemu. Uvedené však nemá vplyv na aplikáciu ustanovení noriem na ochranu spotrebiteľa, vyvažujúcich zmluvnú nerovnováhu subjektov spotrebiteľskej zmluvy. Obdobne ak žalovaný nevrátil prevzaté huteľné veci, je na žalobkyňu, aby sa domáhala svojich práv (predmetom súdneho konania však uvedené práva neboli).

Pokiaľ súd prvého stupňa vyslovil neprijateľnosť zmluvnej podmienky vo výroku napádaného rozhodnutia, postupoval v súlade s § 153 ods. 3, 4 O. s. p.. V zmysle tohto ustanovenia súd v rozsudku, ktorý sa týka sporu zo spotrebiteľskej zmluvy, aj bez návrhu výslovne uvedie znenie zmluvnej podmienky, ak určil niektorú zmluvnú podmienku v spotrebiteľskej zmluve za neplatnú z dôvodu neprijateľnosti takejto podmienky, pričom práve z uvedeného dôvodu nepriznal plnenie dodávateľovi. Takto dojednané zmluvné podmienky majú priamy dosah aj vo vzťahu k ostatným spotrebiteľom, ktorí za rovnakých podmienok uzatvárajú s dodávateľom zmluvy o využívaní jeho služieb. Cieľom vyslovenia takejto podmienky vo výroku súdneho rozhodnutia je, aby sa dodávateľ, zdržal používania tejto podmienky vo vzťahu k ostatným spotrebiteľom a aby tak nedochádzalo k ich poškodzovaniu a bola zabezpečená účinná ochrana spotrebiteľa.

Odvolací súd podľa § 219 ods. 1 O. s. p. rozsudok súdu prvého stupňa ako vecne správny potvrdil, spolu so závislým výrokom o určení neplatnosti zmluvnej podmienky, vysloveným v súlade s ustanovením § 153 ods. 3, 4 O. s. p. (v dôsledku ktorej nepriznal plnenie žalobkyňu).

Odvolací súd potvrdil rozhodnutie súdu prvého stupňa aj vo výroku o trovách konania úspešného žalovaného. Súd prvého stupňa dôvodne aplikoval ustanovenie § 142 ods. 1 O. s. p., na základe ktorého žalovanému vzniklo právo na náhradu trov konania. Z dôvodu, že žalovaný nepodal návrh na náhradu trov konania a zo spisu vznik trov konania žalovaného nevyplýval, žalovanému náhrada trov prvostupňového konania nemohla byť priznaná.

Z dôvodu, že žalovaný bol úspešný aj v odvolacom konaní, podľa § 224 ods. 1 a § 142 ods. 1 O. s. p. mu vzniklo právo na náhradu trov odvolacieho konania. Žalovaný však nepodal návrh na priznanie náhrady trov odvolacieho konania a zo spisu vznik trov konania tohto účastníka nevyplýval, žalovanému preto nebola priznaná ani náhrada trov odvolacieho konania.

Rozsudok prijal senát odvolacieho súdu hlasovaním v pomere hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Tento rozsudok nemožno napadnúť odvolaním.